

Εκδηλώσεις για την 82η επέτειο του Ολοκαυτώματος των Καλαβρύτων παρουσία του ΠτΔ

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Σε κλίμα βαθιάς συγκίνησης και ασβέστης μνήμης κορυφώθηκαν το Σάββατο 13 Δεκεμβρίου 2025 οι εκδηλώσεις για τα 82 χρόνια από το [Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων](#) του 1943 από τα Γερμανικά στρατεύματα κατοχής παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνου Τασούλα.

Την Κυβέρνηση εκπροσώπησε στις εκδηλώσεις ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας, κ. Αθανάσιος Δαβάκης.

Το πρωί ετελέσθη Πολυαρχιερατική Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Καλαβρύτων, προεξάρχοντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας και Κυνουρίας κ. Επιφανίου και συλλειτουργούντων του

Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καλαβρύτων και Αιγιαλείας κ. Ιερωνύμου και του Θεοφιλεστάτου Επισκόπου Κερνίτσης κ. Χρυσάνθου, Βοηθού Επισκόπου του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρών.

Τον θείο λόγο κήρυξε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας και Κυνουρίας κ. Επιφάνιος, ο οποίος ανέπτυξε θεολογικώς τη σημασία της θυσίας και της μνήμης. Επεσήμανε τη βαθιά σχέση της Εκκλησίας με την ιστορική παρακαταθήκη του λαού μας και υπογράμμισε ότι η τιμή προς τους μάρτυρες του Ολοκαυτώματος των Καλαβρύτων συνιστά πράξη πνευματικής κοινωνίας μέσα στο Σώμα της στρατευομένης και θριαμβευούσης Εκκλησίας, που αιωνίως μνημονεύει και προσεύχεται υπέρ των κεκοιμημένων. Τέλος, ο Σεβασμιώτατος ανέδειξε τη δύναμη της μνήμης ως πράξης αντίστασης στην ιστορική λήθη και ως θεμέλιο της ελπίδας που αναδύεται από τον πόνο, διά της εσχατολογικής προοπτικής της Αναστάσεως.

Κατά το πέρας της Θείας Λειτουργίας και προ της τελέσεως του Ιερού Μνημοσύνου υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των θυμάτων του Ολοκαυτώματος, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καλαβρύτων και Αιγιαλείας κ. Ιερώνυμος υποδέχθηκε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνο Τασούλα, συμπαρόντων και του Υφυπουργού Εθνικής Αμύνης κ. Αθανασίου Δαβάκη, ως Εκπροσώπου της Ελληνικής Κυβερνήσεως, Εκπροσώπων των Κομμάτων της Βουλής, Βουλευτών Αχαΐας, Πρέσβειων άλλων Χωρών, του Αντιπεριφερειάρχου Δυτικής Ελλάδος ως Εκπροσώπου του Περιφερειάρχου, του Αντιπεριφερειάρχου Πελοποννήσου, των Δημάρχων Καλαβρύτων, Αιγιαλείας και Κορινθίων μετά μελών των Δημοτικών Συμβουλίων, των Δημάρχων και Εκπροσώπων των Μαρτυρικών Δήμων της Ελλάδος, του Εκπροσώπου του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ, Εκπροσώπων των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, των σεβαστών συγγενών των θυμάτων του Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος, Εκπροσώπων Φορέων της πόλεως των Καλαβρύτων, καθώς και πλήθους λαού, οι οποίοι προσήλθαν με αισθήματα βαθυτάτου σεβασμού στη μνήμη των αδίκως τελειωθέντων αδελφών μας, των μαρτύρων αυτών της εθνικής μας ιστορίας και κληρονομιάς.

Η ομιλία του Μητροπολίτου Καλαβρύτων και Αιγιαλείας Ιερωνύμου για την επέτειο του Ολοκαυτώματος των Καλαβρύτων

Ο Σεβασμιώτατος απηύθυνε θερμούς χαιρετισμούς προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τους Αρχιερείς, τους εκπροσώπους της Πολιτείας και των τοπικών Αρχών, τον κλήρο και τον λαό.

Στην ομιλία του, ο Σεβασμιώτατος υπογράμμισε τη σημασία της μνήμης ως υπαρξιακής ανάγκης του Έθνους και τόνισε ότι η συλλογική ταυτότητα βασίζεται στην αλήθεια του αίματος και στην αντίσταση στη λήθη. Αναφέρθηκε στο Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων ως κορυφαίο εθνικό και πανανθρώπινο γεγονός, σημειώνοντας ότι η μνήμη δεν αποτελεί απλώς ιστορική καταγραφή, αλλά πράξη αντίστασης, πνευματικής ομολογίας και ηθικής ευθύνης.

Ο Σεβασμιώτατος κατέληξε υπενθυμίζοντας ότι η παρουσία της Πολιτείας και ιδιαιτέρως του Προέδρου της Δημοκρατίας στον τόπο της θυσίας, αποτελεί θεσμική και ηθική επικύρωση της μνήμης, ενώ η Θεία Λειτουργία παραμένει η πληρέστερη μορφή τιμής στους νεκρούς και η βαθύτερη ένωση της Εκκλησίας με το μαρτύριο του κόσμου.

Αναλυτικά ο Μητροπολίτης Καλαβρύτων και Αιγιαλείας ανέφερε:

«- Έξοχώτατε κ. Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας,

- Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,

- Ἀξιότιμε κ. Ὑφυπουργέ Ἐκπρόσωπε τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως,

- Ἀξιότιμε κ. Ἀντιπεριφερειάρχα, Ἐκπρόσωπε τοῦ Περιφερειάρχη τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, Ἀξιότιμε κ. Ἀντιπεριφερειάρχα Πελοποννήσου

- Ἀξιότιμοι Δήμαρχοι καί Ἐκπρόσωποι τῶν μαρτυρικῶν Δήμων τῆς Ἑλλάδος, κ. Δήμαρχε Κορινθίων , κ. Δήμαρχε Καλαβρύτων καί μέλη τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως,

- Τίμιο Πρεσβυτέριο,

- Ἀξιότιμοι Ἐκπρόσωποι τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καί τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας,

- Ἀγαπητοί ἀδελφοί,

Ἡ μαρτυρική πόλη τῶν Καλαβρύτων τιμᾷ σήμερα τήν θλιβερά ἱστορική ἐπέτειο τοῦ Ὀλοκαυτώματος τῶν Καλαβρύτων καί τῆς ἐκτελέσεως ὅλου τοῦ ἀνδρικοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς ἀπό δεκατριῶν ἐτῶν καί ἄνω, ὑπό τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων κατοχῆς, τήν 13η Δεκεμβρίου 1943. Μία ἐπέτειο, ἡ ὁποία δέν

ἀφορᾷ μόνο στήν τοπική μας ἱστορία, ἀλλά ἀναδεικνύεται ὡς κορυφαῖο ἐθνικό καί πανανθρώπινο γεγονός, ὡς θηριωδία κατά τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καί ἐλευθερίας.

Ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖον ἡ Πολιτεία καί ἡ Ἐκκλησία μας τιμοῦν καί θά τιμοῦν εἰς τούς αἰῶνας αὐτήν καί ἄλλες ἀντίστοιχες ἐπετείες, εἶναι διότι ἡ μνήμη τέτοιων γεγονότων ὑπερβαίνει τό πεδίο τῆς ἱστορικῆς καταγραφῆς, συνιστῶντας ὑπαρξιακή ἀνάγκη τοῦ ἔθνους, τό ὁποῖο ὀφείλει νά ἐπιστρέφει, ὄχι ἀπό ἐθιμική ὑποχρέωση, ἀλλά ἀπό συνειδησιακή εὐθύνη, ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια συνετρίβη καί ἀναστήθηκε· ἐκεῖ ὅπου ἡ ἱστορία ἔγινε Σταυρός καί Ἀνάσταση.

Διότι, ἐάν τό ἔθνος λησμονήσῃ τά πάθη του, τότε ὄχι μόνον παύει νά τιμᾷ τούς νεκρούς του, ἀλλά κινδυνεύει καί νά ἀπολέσῃ τόν ἴδιο του τόν ἑαυτό. Ἡ συλλογική ταυτότητα δέν θεμελιώνεται σέ ἀφηρημένα ἰδεώδη· δομεῖται ἀπό τήν ἀλήθεια τοῦ αἵματος καί τήν ἐσωτερική πάλη μέ τή λήθη, ἡ ὁποία πάντοτε ἐλλοχεύει, εἴτε ὡς ἱστορικός ἀμοραλισμός εἴτε ὡς ἐργαλειακή ἀποσιώπηση.

Καί ἂν σήμερα πολλοί ἐπιχειροῦν νά κατασκευάσουν μία ἀνθρωπότητα χωρίς ρίζες, μία κοινωνία δίχως παρελθόν, ἕναν κόσμο ὅπου ἡ ὁδύνη θεωρεῖται ἀδυναμία καί ἡ πίστη ἀναχρονισμός, τότε ἡ παρουσία μας ἐδῶ σήμερα ἀποτελεῖ πράξη ἀντίστασης καί πνευματικῆς ὁμολογίας ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη τόπος γιά τή μνήμη, γιά τήν τιμή, γιά τήν ἀλήθεια καί κυρίως γιά τόν ἄνθρωπο, πού, ἀκόμη καί μπροστά στόν θάνατο, μπορεῖ νά σταθεῖ ὀρθίος καί νά γίνῃ σημεῖο ἀναφορᾶς γιά τίς ἐπερχόμενες γενεές.

Τό Ὀλοκαύτωμα τῶν Καλαβρύτων, ὅσο κι ἂν ἐπιχειρήθηκε νά ξεχαστεῖ, νά σχετικοποιηθεῖ ἢ νά ἀφομοιωθεῖ στό γενικότερο δράμα τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, παραμένει ζωντανό καί αὐτό δέν εἶναι ζήτημα ἰδεολογίας ἢ ἐρμηνείας· εἶναι ὑπόθεση μνήμης καί ἡ μνήμη, ὅπως λέγει καί ὁ ποιητής, εἶναι “τό τελευταῖο καταφύγιο τῆς ἀνθρωπιᾶς”.

Μέσα σ’ αὐτή τή σιωπηλή καί συνάμα ἐκκωφαντική μνήμη, ἡ παρουσία τῆς Πολιτείας, καί ἰδιαίτέρως ἡ δική Σας, Ἐξοχώτατε κ. Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας, ἀποκτᾷ βαρύνουσα σημασία, ὡς σημεῖο θεσμικῆς καί ἠθικῆς ἀναγνώρισης, διότι ἡ Δημοκρατία, ὅταν στέκεται ἐνώπιον τῶν μαρτύρων τῆς ἱστορίας της, ἀνανεώνει τή νομιμοποίησή της καί ὑπενθυμίζει στόν ἑαυτό της ὅτι θεμελιώνεται πάνω σε ἀνθρώπινες ζωές καί θυσίες.

Ἡ Δημοκρατία δέν εἶναι αὐτονόγη· εἶναι εὐθραυστη, εἶναι ἀπαιτητική καί εἶναι τόσο ἰσχυρή, ὅσο εἶναι καί ἡ μνήμη της. Ὄταν, λοιπόν, ὁ Ἀνώτατος Πολιτειακός Ἀρχοντας τῆς χώρας μεταβαίνει στόν μαρτυρικό αὐτό τόπο, τότε ἡ Πολιτεία ἐπιβεβαιώνει ὅτι δέν λησμονεῖ· ὅτι δέν ἀκυρώνει τό παρελθόν, ἀλλά συνομιλεῖ μαζί του, διδάσκεται ἀπ' αὐτό καί ἐσωτερικεύει τό βάρος του ὡς προϋπόθεση πολιτικῆς ἠθικῆς καί θεσμικῆς εὐθύνης.

Σᾶς εὐγνωμονοῦμε κύριε Πρόεδρε γιά τή σημερινή ὑψηλή Σας παρουσία καί Σᾶς συγχαίρουμε γιά τή συμβολική ἐπικύρωση τῆς παρουσίας ἐπετείου ὡς ὁροσήμου στήν ἱστορική πορεία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Βεβαίως, αὕτη ἡ ἐπετειακή ἡμέρα τιμᾶται καί λειτουργικῶς, καί πρός τοῦτο ἐκφράζουμε εὐγνώμονες εὐχαριστίες γιά τήν παρουσία τῶν Σεβασμιωτάτων ἀδελφῶν Ἀρχιερέων, οἱ ὅποιοι, ἀνταποκρινόμενοι φιλαδέλφως στήν πρόσκλησή μας, προσῆλθαν σήμερα στόν μαρτυρικό αὐτόν τόπο, γιά νά συλλειτουργήσουμε καί νά συνυψώσουμε τήν κοινή προσευχή τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπέρ ἀναπαύσεως τῶν ἐκτελεσθέντων καί ὑπέρ εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἀναγνωρίζοντας ὅτι δέν ὑπάρχει πληρέστερη μορφή μνήμης ἀπό τή Θεία Λειτουργία καί δέν ὑπάρχει βαθύτερη ἔνωση τῆς Ἐκκλησίας μέ τό μαρτύριο τοῦ κόσμου, ἀπό τή στιγμή κατά τήν ὁποία τό Ἅγιο Ποτήριο ὑψώνεται ὡς ἀπάντηση στόν Σταυρό· ὡς ἀνάμνηση ὅχι μόνον τοῦ θανάτου, ἀλλά κυρίως τῆς Ἀναστάσεως.

Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί,

Σήμερα καλούμαστε ὅλοι, Πολιτεία καί Ἐκκλησία, ἄρχοντες, κληρὸς καί λαός, νά ἀποτίσουμε φόρο τιμῆς στό παρελθόν, ἀλλά καί νά δεσμευθοῦμε γιά τό παρόν καί τό μέλλον. Ἄς μὴν θεωρήσουμε ποτέ δεδομένο αὐτό πού ἀποκτήθηκε μέ αἷμα, ἅς μὴ λησμονήσουμε ποτέ ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι καρπὸς μαρτυρίου καί ἅς μὴν πάψουμε νά ὁμολογοῦμε ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια εἶναι ἀξία θεμελιώδης, μὴ ἐπιδεχομένη καμία διαπραγμάτευση.

Τό Ὀλοκαύτωμα τῶν Καλαβρύτων εἶναι κάτι πολύ μεγαλύτερο ἀπὸ ἓνα τοπικό γεγονός. Εἶναι οἰκουμενικό σύμβολο καί γι' αὐτό, ἐπιτρέψτε μου, Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, Ἐντιμότατοι Ἀρχοντες, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, νά ἐκφράσω τήν ταπεινὴ μου εὐχή, ὅπως τοῦτος ὁ τόπος παραμείνει γιά πάντα μνημεῖο συλλογικῆς ἱστορικῆς μνήμης, ἀλλά καί ἀφορμὴ παιδείας, προβληματισμοῦ καί ἐλπίδας.

Κατακλείοντας, προσευχόμαστε, μέ ὅλη τή δύναμη τῆς ψυχῆς μας, ὅπως ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἀναπαύσει τίς ψυχές τῶν μαρτύρων ἀδελφῶν μας, χαρίζοντας συγχρόνως σ' ἐμᾶς τούς ζῶντες πνεῦμα σοφίας καί διακρίσεως, ὥστε νά εἴμεθα ἅξιοι συνεχιστές καί θεματοφύλακες τῶν ἰδανικῶν τους: τῆς πίστεως, τῆς

ἐλευθερίας, τῆς ἀλήθειας, τῆς εἰρήνης.

Καί ἐσεῖς, Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε, καθώς φέρετε στούς ὤμους Σας τό βάρος τῆς εὐθύνης γιά τή διαφύλαξη τῆς Δημοκρατίας, εὐχόμαστε ὁλόψυχα ὅπως ὁ Τριαδικός Θεός, διά πρεσβειῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Σᾶς ἐνισχύει, Σᾶς φωτίζει καί Σᾶς διαφυλάττει, ὥστε ἡ ἄσκηση τῶν ὑψηλῶν Σας καθηκόντων νά παραμένει πάντοτε σύμφωνη μέ τό ἥθος τῶν μαρτύρων, τά δίκαια τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καί τίς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν.

Αἰωνία ἡ μνήμη τῶν ἐν Καλαβρύτοις μαρτυρικῶς τελειωθέντων! Αἰωνία ἡ μνήμη τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας!»

Μετά τον επίσημο λόγο του Σεβασμιωτάτου, επακολούθησε επίκαιρη ομιλία από τον διδάκτορα Ιστορίας και υπεύθυνο των Ιστορικών Αρχείων του Μουσείου Μπενάκη κ. Αναστάσιο Σακελλαρόπουλο, με θέμα: «Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος – Ανατροπές και Ιδιαιτερότητες», αναδεικνύοντας την ιδιάζουσα θέση των Καλαβρύτων στην ιστορική μνήμη της Ευρώπης και της παγκόσμιας Ιστορίας.

Αμέσως μετά την Πολυαρχιερατική Θεία Λειτουργία, τελέστηκε, προεξάρχοντας του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καλαβρύτων και Αιγιαλείας κ. Ιερωνύμου, Ιερό Μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των υπό των γερμανικών στρατευμάτων κατοχής εκτελεσθέντων κατοίκων των Καλαβρύτων.

Κατόπιν, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, οι Αρχιερείς, οι Εκπρόσωποι της Πολιτείας

και των Σωμάτων Ασφαλείας, κλήρος και λαός, συνοδευόμενοι υπό Στρατιωτικών Αγχημάτων και της Φιλαρμονικής του Δήμου Καλαβρύτων, μετέβησαν εν πομπή προς τον Ιστορικό Τόπο Εκτελέσεως, προπορευομένου του Ιερού Ευαγγελίου του Καθεδρικού Ναού, το οποίο διεσώθη από την πυρπόληση του 1943.

Στον τόπο της θυσίας τελέστηκε επιμνημόσυνη δέηση, ενώ μαθητές και μαθήτριες σχολείων των Καλαβρύτων και άλλων περιοχών της Ελλάδας που προσήλθαν εξ αφορμής της Επετείου, ανέγνωσαν το προσκλητήριο των εκτελεσθέντων ανδρών και εφήβων της Μαρτυρικής Πόλεως.

Η τελετή ολοκληρώθηκε με την κατάθεση στεφάνου υπό του Προέδρου της Δημοκρατίας προς απόδοση της οφειλόμενης τιμής στα θύματα της ναζιστικής θηριωδίας, τηρήθηκε ενός λεπτού σιγή και ακολούθησε η ανάκρουση του Εθνικού Ύμνου από τη Φιλαρμονική του Δήμου Καλαβρύτων, εν μέσω κλίματος βαθείας συγκινήσεως.

Η δήλωση του Προέδρου της Δημοκρατίας: «Έχουμε χρέος να θυμόμαστε»

Ο κ. Τασούλας, μετά το πάνδημο μνημόσυνο στον Καθεδρικό Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου και την κατάθεση στεφάνου στον Τόπο της Εκτέλεσης, έκανε την ακόλουθη δήλωση:

«Σήμερα, 13 Δεκεμβρίου του 2025, συμπληρώνονται 82 χρόνια από το πιο εκτεταμένο και πιο αποτρόπαιο έγκλημα πολέμου που διέπραξαν τα ναζιστικά στρατεύματα κατοχής στην κατεχόμενη Ελλάδα, από τη σφαγή των Καλαβρύτων. Από τη δολοφονία εκατοντάδων πατριωτών, από την εξολόθρευση όλου του ανδρικού πληθυσμού, αυτής της θαυμάσιας ορεινής κωμόπολης της Αχαΐας.

Σήμερα, εδώ, όλος ο λαός των Καλαβρύτων, οι αρχές του, ο ιερός κλήρος, τίμησαν- τιμήσαμε, τη μνήμη αυτών των δολοφονηθέντων πατριωτών τους. Και θυμηθήκαμε για μια ακόμη φορά, αυτό που έχουμε χρέος πάντα να θυμόμαστε. Ότι η ελευθερία μας, η προκοπή μας, οι φιλοδοξίες μας, τα σχέδιά μας, η ζωή μας, αυτή την λαμπρή μέρα, έχουν ρίζες, έχουν αναφορά, έχουν αφετηρία, έχουν εναύσματα. Και ανάμεσα σε αυτά τα εναύσματα και τις ρίζες της σημερινής μας ζωής, είναι και ο πόνος, είναι και η φρίκη, είναι και η καταστροφή των Καλαβρύτων, 82 χρόνια πριν, που συγκλονίζει η μνήμη του όλο το Πανελλήνιο.

Έχουμε χρέος να θυμόμαστε. Και έχουμε χρέος, όπως επιτάσσει και το Σύνταγμά μας, να επιδιώκουμε στη μνήμη αυτών των ανθρώπων και στην ανάγκη δικαίωσης αυτών των ανθρώπων, να επιδιώκουμε την ειρήνη, τη δικαιοσύνη και τη φιλία, ανάμεσα σε όλους τους λαούς της γης.

Και σήμερα που αυτά αμφισβητούνται, και σήμερα που αυτά παγκοσμίως ποδοπατούνται, έχουμε ακόμη μεγαλύτερο χρέος απέναντι σε αυτόν τον ανείπωτο πόνο, να τα σκεφτόμαστε, να τα υπερασπιζόμαστε και να μην χαμηλώνουμε τη σημαία μας.

Η σημαία του Δήμου Καλαβρύτων είναι μεσίστια αυτές τις μέρες. Η μνήμη όμως είναι ψηλά και αγκαλιάζει όλο το χωριό, όλη την κωμόπολη.

Τιμούμε λοιπόν, τη μνήμη αυτών των ανθρώπων. Τιμούμε το μαρτύριό τους. Τιμούμε την άγρια δολοφονία τους από τα στρατεύματα κατοχής. Και όπως είπα και πρωτύτερα, ούτε ξεχνάμε, ούτε πρόκειται ποτέ να ξεχάσουμε».

Από την πλευρά του ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας Θανάσης Δαβάκης, μετά την κατάθεση στεφάνου στη μνήμη των θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας, και το πέρας της τελετής δήλωσε:

«Βρισκόμαστε σήμερα στα Καλάβρυτα, σε έναν τόπο που η συλλογική μας μνήμη διατηρεί ζωντανό το βαρύ φορτίο της ιστορίας, όχι μόνο για να αποτίσουμε φόρο τιμής στους αθώους που χάθηκαν, αλλά και για να υπενθυμίσουμε σε όλους μας ότι η μνήμη δεν σβήνει.

Το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων δεν αποτελεί απλώς ένα ακόμη κεφάλαιο της Κατοχής, αλλά μία από τις πιο αποτρόπαιες πράξεις αντιποίνων που διαπράχθηκαν στην Ευρώπη κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στις 13 Δεκεμβρίου 1943, τα γερμανικά στρατεύματα των κατοχικών δυνάμεων εξαπέλυσαν μια επιχείρηση εξόντωσης.

Η 13 η Δεκεμβρίου 1943 είναι η εμβληματική ημερομηνία στην οποία εκφράστηκε σε απόλυτο βαθμό η ναζιστική βαρβαρότητα. Δεν τιμούμε απλώς τα θύματά της, τους υποσχόμαστε σήμερα ότι δεν θα επιτρέψουμε ποτέ ξανά να συμβεί κάτι παρόμοιο».

Κατόπιν, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, συνοδευόμενος υπό του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Ιερωνύμου, εγκαινίασε την έκθεση χαρακτηρισμών του σπουδαίου Έλληνα χαρακτή κ. Α. Τάσσου, υπό τον τίτλο: «Η Τέχνη και η Ιστορία, ο Λαός και το Βίωμα», η οποία φιλοξενείται στο Πέτρινο Κτίριο της Πλατείας Πετμεζαίων στα Καλάβρυτα.

Η έκθεση παρουσίασε έργα χαρακτηριστικής, ξυλογραφίες σε χαρτί και μια σειρά από ξύλινες μήτρες και οργανώθηκε σε συνεργασία με την Εταιρεία Εικαστικών Τεχνών Α. Τάσος.

Καλαβρύτων Ιερώνυμος: «Η θυσία των αθών Καλαβρυτινών να

παραμείνει άσβεστη»

Το μεσημέρι, παρετέθη υπό του Δήμου Καλαβρύτων επίσημο γεύμα προς τιμήν των παρισταμένων, στο Εκκλησιαστικό Κέντρο Φιλοξενίας «Όραμα» της Ιεράς Μητροπόλεως. Κατά την προσφώνησή του, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καλαβρύτων και Αιγιαλείας κ. Ιερώνυμος εξέφρασε τη βαθύτατη ευγνωμοσύνη του προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τους Ιεράρχες, τους Εκπροσώπους της Πολιτείας και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και όλους όσοι συμβάλλουν ενεργά στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καλαβρύτων και Αιγιαλείας κ. Ιερώνυμος απηύθυνε προσφώνηση προς τους παρισταμένους, τιμώντας τη μνήμη του Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος.

Στην ομιλία του, ο Μητροπολίτης τόνισε τη σημασία της συλλογικής μνήμης, της περισυλλογής και της εθνικής αυτοσυνειδησίας, υπογραμμίζοντας τον ρόλο της Πολιτείας και της Εκκλησίας στην τήρηση της ιστορικής αλήθειας και στην διατήρηση της Μνήμης.

Ευχαρίστησε θερμά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τους Αρχιερείς, τους εκπροσώπους της Πολιτείας, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των Σωμάτων Ασφαλείας, καθώς και τον Δήμαρχο Καλαβρύτων και τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου για τη συμβολή τους στην οργάνωση και την τιμή της επετείου.

Τέλος, υπογράμμισε ότι η θυσία των αθών Καλαβρυτινών παραμένει ζωντανή στη συλλογική μνήμη ως φωνή αλήθειας, δικαιοσύνης και ενότητας, αποτελώντας πνευματική παρακαταθήκη για τις μελλοντικές γενιές.

Αναλυτικά η προσφώνηση του Μητροπολίτου Καλαβρύτων και Αιγιαλείας κ. Ιερωνύμου κατά το επίσημο γεύμα της 13ης Δεκεμβρίου 2025:

- «- Έξοχώτατε κ. Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,
- Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
- Ἀξιότιμε κ. Ὑφυπουργέ, Ἐκπρόσωπε τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως,
- Ἀξιότιμε κ. Ἀντιπεριφερειάρχα, Ἐκπρόσωπε τοῦ Περιφερειάρχου τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος,
- Ἀξιότιμε κ. Ἀντιπεριφερειάρχα Πελοποννήσου,
- Ἀξιότιμοι Δήμαρχοι καί Ἐκπρόσωποι τῶν μαρτυρικῶν Δήμων τῆς Ἑλλάδος, κ. Δήμαρχε Κορινθίων, κ. Δήμαρχε Καλαβρύτων καί μέλη τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως,
- Τίμιο Πρεσβυτέριο,
- Ἀξιότιμοι Ἐκπρόσωποι τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καί τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας,
- Σεβαστοί συγγενεῖς τῶν θυμάτων τοῦ Καλαβρυτινοῦ Ὀλοκαυτώματος,
- Ἀγαπητοί ἀδελφοί,

Σήμερα, σύσσωμος ὁ λαός τῶν Καλαβρύτων, μέ τήν ἐπίσημη σύμπραξη τῆς Πολιτείας καί τήν προσευχητική μετοχή τῆς Ἐκκλησίας, τιμᾷ τήν θλιβερά ἱστορική ἐπέτειο τοῦ Ὀλοκαυτώματος τῆς μαρτυρικῆς πόλεως ταύτης ὡς γεγονός συλλογικῆς μνήμης, περισυλλογῆς καί ἐθνικῆς αὐτοσυνειδησίας.

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε,

Σᾶς εὐχαριστοῦμε ἐκ βάθους καρδίας διότι ἡ ὑψηλή τιμητική Σας παρουσία ἐνισχύει τή σημασία τῶν ἐπετειακῶν ἐκδηλώσεων καί διατρανώνει ὅτι ἡ Πολιτεία παραμένει ἐγγυήτρια τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, μέ σεβασμό, συνέπεια καί αἴσθημα χρέους ἀπέναντι στούς ἀδίκως τελειωθέντες.

Ἀντιστοίχως, εὐχαριστοῦμε καί τούς συμπαρόντες ἁγίους Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι λάμπρυναν μέ τή συμμετοχή τους τή σημερινή λατρευτική σύναξη, συμπροσευχόμενοι καί ὑπέρ αἰωνίου ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἐκτελεσθέντων Καλαβρυτινῶν, μαρτυρῶντας ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν παραμένει ἀπλός θεατής τῆς ἱστορίας, ἀλλά συνοδοιπορεῖ μέ τό ποίμνιό Της ἐν παντί καιρῷ.

Ἐπιπλέον, εὐχαριστίες ἀπευθύνουμε πρός ὅλους τούς παρισταμένους ἐκπροσώπους τοῦ Κοινοβουλίου, τῆς Περιφερειακῆς Διοικήσεως καί τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, οἱ ὁποῖοι τίμησαν μέ τήν παρουσία τους τόν φετινό ἑορτασμό.

Τέλος δέ, εὐχαριστοῦμε ἐκ βάθους καρδίας τόν Ἀξιότιμο Δήμαρχο Καλαβρύτων καί τά μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου γιά τή σημερινή διοργάνωση καί γιά τή σταθερή τους μέριμνα ὑπέρ τῆς διατηρήσεως τῆς ἰδιοπροσωπίας τῶν ἱστορικῶν

Καλαβρύτων.

Ευχόμεθα ή σημερινή επέτειος νά συμβάλει ἔτι περισσότερο στήν ἔθνική μας αὐτογνωσία καί τήν προσωπική μας ἀφύπνιση, ὥστε ή θυσία τῶν ἀθώων Καλαβρυτινῶν νά παραμείνει ἄσβεστη στήν πνευματική μας κληρονομιά, ὡς φωνή ἀληθείας, πού ζητᾷ δικαίωση, δικαιοσύνη καί ἐγγήγορση, ὡς ἀφορμή πίστεως στήν ἐλευθερία, ὡς διαρκῆς ὑπενθύμιση ὅτι τό χρέος πρός τήν Ἱστορία καί τούς μάρτυρες τοῦ Γένους μας ὑπαγορεύει ἐνότητα, προσήλωση στίς ἀξίες μας καί διαφύλαξη τῆς ἱερᾶς αὐτῆς παρακαταθήκης μέ εὐθύνη καί τιμή.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά!»

Ο Δήμαρχος Καλαβρύτων κ. Αθανάσιος Παπαδόπουλος, στον χαιρετισμό του, ευχαρίστησε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για την τιμητική του παρουσία, όλους τους επισήμους και τους συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις, υπογραμμίζοντας ότι η Μαρτυρική Πόλη των Καλαβρύτων συνεχίζει να αποτελεί σύμβολο ιστορικής μνήμης, αξιοπρέπειας και αντίστασης. Επεσήμανε, επίσης, τη σημασία της ενότητας και της συλλογικής ευθύνης για την υπεράσπιση των ηθικών αξιών και την προώθηση της ιστορικής δικαίωσης των θυμάτων.

Κωνσταντίνος Τασούλας για τις αποζημιώσεις: «Το θέμα για την Ελλάδα δεν είναι λήξαν»

Στην αντιφώνησή του, ο κ. Τασούλας αναφέρθηκε στην αντοχή και την αναγέννηση των γυναικών και των παιδιών των Καλαβρύτων, που ὕψωσαν ξανά την κοινότητά τους, δημιουργώντας μια σύγχρονη κωμόπολη γεμάτη ζωή, πολιτισμό και τουρισμό.

Τόνισε ότι η δικαίωση των θυμάτων συνδέεται με την επικράτηση της ειρήνης, της μνήμης, της συναδέλφωσης και της δικαιοσύνης, όπως ορίζει και το Σύνταγμα της χώρας, και ότι οι αξιώσεις της ελληνικής πολιτείας για αποζημιώσεις και επανορθώσεις παραμένουν ενεργές και έγκυρες.

Τέλος, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σημείωσε ότι η μνήμη των παππούδων και συγγενών των θυμάτων δεν θα σβήσει ποτέ και ότι η ειρήνη, η δικαιοσύνη και η φιλία θα φωτίζουν για πάντα το δρόμο του καθήκοντός μας.

Αναλυτικά η αντιφώνηση του κ. ΠτΔ Κωνσταντίνου Τασούλα:

«Όταν οι άνθρωποι θέλουν να πονείς μπορούν με χίλιους τρόπους. Ρίξε το όπλο και σωριάσου πρηνής όταν ακούσεις ανθρώπους. Όταν ακούσεις ποδοβολητά λύκων ο Θεός μαζί σου, ξαπλώσου χάμω με μάτια κλειστά και κράτα την πνοή σου». Έγραψε ο περίφημος ποιητής Καρυωτάκης, καταγόμενος από την Αρκαδία, σε ένα ποίημα του, για να δείξει με λόγια, με λέξεις, το βαθμό σκληρότητας που μπορεί να έχει προέλευση ανθρώπινη. Αυτός ο βαθμός σκληρότητας όμως, που έφερε το ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων, αυτός ο βαθμός σκληρότητας που σήμερα μας μάζεψε εδώ, για να τιμήσουμε τη μνήμη των θυμάτων της σκληρότητας, δεν περιγράφεται από καμία ποίηση. Είναι απερινόητος.

Δεν μπορεί ούτε η γραφίδα, ούτε η σμίλη, καμία τέχνη να το περιγράψει. Οι τέχνες μπορούν να το προσεγγίσουν, όπως καμαρώσαμε στην περίφημη έκθεση του Τάσσου Αλεβίζου, που πριν λίγο είχα την τιμή να εγκαινιάσω, και που σας αξίζουν συγχαρητήρια κύριε Δήμαρχε για αυτές στις σπουδαίες πολιτιστικές πρωτοβουλίες. Το ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων, ένα από τα 131 ολοκαυτώματα στην Ελλάδα από τα στρατεύματα κατοχής της εθνικοσοσιαλιστικής Γερμανίας, της ναζιστικής Γερμανίας, είναι η αδιανόητη μεταφορά του ανθρώπινου φανατισμού σε επίγεια συμπεριφορά.

Τι τέρας, τι ποδοβολητά λύκων μπορεί να ακούσει κανείς από ανθρώπους. Εξόντωσαν όλο τον ανδρικό πληθυσμό των Καλαβρύτων, αφού πρώτα, πλησιάζοντας σαν άνθρωποι μέγγενη, τα Καλάβρυτα κατέστρεψαν και εξόντωσαν σπίτια και κατοίκους άλλων χωριών, εφαρμόζοντας το “νόμο” που ούτε το δίκιο του πολέμου δεν αναγνωρίζει, εφαρμόζοντας το νόμο, εντός εισαγωγικών η λέξη νόμος, της συλλογικής ευθύνης, κάνοντας, δηλαδή, ένα τερατώδες έγκλημα πολέμου.

Σήμερα είχα την ευκαιρία, για πρώτη φορά, να βρεθώ εδώ σε μία μέρα λαμπρή, σε μία μέρα χαρμόσυνη, ηλιόλουστη θα έλεγα, μία μέρα παραπλανητική εν σχέσει με αυτό που ήρθαμε να τιμήσουμε.

Ήρθαμε να τιμήσουμε τα θύματα που προέρχονται από τα σκοτάδια της ανθρώπινης ψυχής, από τα σκοτάδια της ανθρώπινης ιδεολογίας, από τα σκοτάδια του ανθρώπινου φανατισμού, από τα σκοτάδια της ανθρώπινης απληστίας, που μετέτρεψαν ένα στρατό, μετέτρεψαν μια χώρα σε δήμιο άλλων χωρών και άλλων στρατών. Σήμερα, αυτή τη λαμπρή μέρα του Δεκεμβρίου, θυμηθήκαμε τι έγινε πριν 82 χρόνια και οι συγγενείς των θυμάτων όχι απλώς θυμήθηκαν, ξανασυγκινήθηκαν, ξαναέφεραν στον ψυχισμό τους όλη αυτή την αφόρητη κατάσταση που έζησαν την 13η Δεκεμβρίου του 1943. Έκτοτε, η χώρα μας προχώρησε.

Η χώρα μας μοιάζει, τηρουμένων των αναλογιών, με τις γυναίκες των Καλαβρύτων, οι οποίες επεβίωσαν και αντίκρισαν το ανυπόφορο και ανείπωτο θέαμα των νεκρών πατεράδων, συζύγων, αδερφών, παιδιών και συγγενών τους. Και αυτό το θέαμα τις πάγωσε.

Αλλά τις πάγωσε προς στιγμήν. Έκαναν πέτρα την καρδιά τους, έθαψαν τους νεκρούς τους και ξαναέστησαν σιγά σιγά με τα παιδιά τους, αυτά που επεβίωσαν μέσα στο σχολείο του εγκλεισμού, έφτιαξαν πάλι με τα παιδιά τους τη μοίρα τους, τη ζωή τους.

Ανέστησαν τα Καλάβρυτα, που σήμερα 82 χρόνια μετά, είναι μία υπέροχη ορεινή κωμόπολη της Αχαΐας. Επίσης, μία κωμόπολη που συγκεντρώνει επισκέπτες από όλη την Ελλάδα και απ’ όλο τον κόσμο. Όπως σήμερα είδαμε στην πλατεία της

κωμολέως.

Μία κωμόπολη η οποία έχει όλη τη χαρά της ζωής, όλη τη φιλοδοξία της προοπτικής, όλα τα σχέδια τα καλά για ένα καλύτερο μέλλον. Μία κωμόπολη η οποία έχει προβλήματα, όπως περιέγραψε ο Δήμαρχος με τον Οδοντωτό. Αλλά και μία κωμόπολη που λύνει προβλήματα.

Όπως είναι, η εκπληκτική αναμόρφωση του χιονοδρομικού της κέντρου, που έγινε αγνώριστο και το οποίο τραβάει τόσο πολύ τουρισμό. Είναι η ανθρώπινη μοίρα, αν σκύψουμε από πάνω από τη σημερινή μας ζωή, και δούμε την προέλευσή μας και δούμε τις ρίζες μας. Θα δούμε στιγμές χαράς, αλλά θα δούμε και στιγμές ανείπωτης θλίψης. Στιγμές σπαρακτικές. Και αυτές οι στιγμές σαν ένα αόρατο νήμα έρχονται από το παρελθόν, 82 χρόνια μετά, και μας αγκαλιάζουν όχι για να μας συντρίψουν, όχι για να μας μετατρέψουν σε όντα εκδικητικά, αλλά για να μας κάνουν να νιώσουμε ποιοι είμαστε, πώς ξεκινήσαμε και πού φτάσαμε και για να νιώσουμε επίσης τι χρωστάμε σε αυτούς τους ανθρώπους, που σήμερα ακούσαμε τα επίθετά τους και τις ηλικίες τους.

Κανελλόπουλος, 15 ετών. Κανελλόπουλος, 43 ετών. Ηλικίες ανθρώπων που είχαν όλη τη ζωή μπροστά τους και την έχασαν εκεί στη Λάκκα του Καππή, αντικρίζοντας για τελευταία φορά τα αγαπημένα τους Καλάβρυτα. Και έχοντας την αγωνία της τύχης των δικών τους ανθρώπων, που άφησαν πίσω στο χωριό. Η μοίρα του ανθρώπου λοιπόν δεν είναι ευθύγραμμη. Η μοίρα του ανθρώπου, περνάει ανάμεσα σε υψωμούς και σε χαμηλώματα. Περνάει ανάμεσα σε δυστυχίες και χαρές.

Και πρέπει τώρα, την εποχή της χαράς εν σχέσει με το παρελθόν, να μην ξεχνάμε ποτέ τη μοίρα εκείνων των ανθρώπων που σήμερα τιμήσαμε, που σήμερα για τους οποίους κατέθεσα ένα στεφάνι.

Η δικαίωσή τους έχει να κάνει με την επικράτηση της ειρήνης, με την επικράτηση της μνήμης, με την επικράτηση της συναδέλφωσης και με την επικράτηση της δικαιοσύνης. Αυτό το λέει και το Σύνταγμά μας, ξέρετε. Το Σύνταγμά μας, το πολιτειακό μας Ευαγγέλιο, στο άρθρο 2 λέει ότι η Ελλάδα, έχοντας υπ' όψιν της τις αναγνωρισμένες αρχές του Διεθνούς Δικαίου επιδιώκει την ειρήνη, τη δικαιοσύνη και τη συμφιλίωση μεταξύ των λαών και των κρατών. Αυτές οι τρεις λέξεις, ειρήνη, συμφιλίωση και φιλία είναι το τρίπτυχο της δικαίωσης των εκατοντάδων δολοφονηθέντων συμπατριωτών σας πριν 82 χρόνια εδώ στα Καλάβρυτα.

Λέει ένας άλλος ποιητής, «Θα 'θελα αυτή τη μνήμη να την πω, μα έτσι εσβήσθη πια, σαν τίποτε δεν απομένει». Εδώ δεν πρόκειται περί αυτού. Η μνήμη αυτή δεν εσβήσθη. Απομένει και επιμένει.

Γι' αυτό και το ελληνικό κράτος, η ελληνική πολιτεία διαχρονικά δεν έχει πάψει να θεωρεί τις αξιώσεις της για αποζημιώσεις και επανορθώσεις από τα εγκλήματα πολέμου ότι είναι ενεργές αξιώσεις, διεκδικήσιμες αξιώσεις και έγκυρες αξιώσεις.

Αυτές οι αξιώσεις αντικρούονται με τις απόψεις της άλλης πλευράς που ισχυρίζονται ότι δήθεν το θέμα είναι λήξαν.

Το θέμα για την Ελλάδα δεν είναι λήξαν. Είναι ανοιχτό. Αυτό πηγάζει και από απόφαση της Βουλής των Ελλήνων, σχεδόν ομόφωνη, που ανέφερε προηγουμένως ο δήμαρχός σας.

Πηγάζει από το Σύνταγμά μας που επιτάσσει δικαιοσύνη και πηγάζει από τη σπαρακτική, από τη σπαρακτική αποφυγή της μνήμης που η μοίρα της είναι να σβηστεί. Η μνήμη λοιπόν των παππούδων σας, των συγγενών σας δεν θα σβηστεί και το τρίπτυχο της δικαιοσύνης τους, η ειρήνη, η δικαιοσύνη και η φιλία θα φωτίζουν για πάντα το δρόμο του δικού μας καθήκοντος.

Να είστε καλά».

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΕΠΙΣΗΣ: [82 χρόνια από το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων](#)

